

Nationell referensram för kvalifikationer för livslångt lärande (U2014/4373/GV)

Sammanfattning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har inget att erinra mot förslaget om att en nationell referensram för kvalifikationer för livslångt lärande införs, att den ska regleras i en ny förordning eller att de kvalifikationer som är författningsreglerade direkt fastställs av regeringen. UKÄ har inte heller något att erinra mot att referensramen även inkluderar kvalifikationer som inte utfärdas inom det offentliga utbildningssystemet. Enligt UKÄ bör detta även gälla nivå 8, under förutsättning att berörda utbildningar omfattas av ett externt kvalitetssäkringssystem.

UKÄ tillstyrker ett ansökningsförfarande för kvalifikationer som inte fastställs i förordningen under de förutsättningar som anges i författningsförslaget. Däremot ifrågasätter UKÄ att myndighetschefen ska vara rådets ordförande och förespråkar i stället en extern ordförande.

UKÄ tillstyrker att beslut enligt den föreslagna förordningen ska kunna överklagas. Till skillnad mot vad som föreslås i promemorian anser UKÄ däremot att den myndighet som får uppgiften att kvalitetssäkra utbildning också bör ges ett tillsynsansvar.

Dessutom föreslår UKÄ en klassificering som ska vara till hjälp och bl.a. tydligt informera enskilda personer, arbetsgivare och utbildningsanordnare om från vilken slags utbildning en kvalifikation härrör.

Kvalifikationer som inte fastställs i förordningen

UKÄ är i huvudsak positivt till förslagen. Det gäller bl.a. att den nationella referensramen ska ha samma grundläggande struktur som den europeiska och bestå av åtta kvalifikationsnivåer och att regeringen är den instans som fastställer den nationella referensramen. UKÄ är även positivt till att vissa författningsreglerade kvalifikationer fastställs i en ny förordning om nationell referensram för kvalifikationer för livslångt lärande. UKÄ har dock några invändningar.

Syftet med införandet av en nationell referensram är bl.a. att underlätta möjligheterna att jämföra kvalifikationer såväl nationellt som internationellt oavsett vem som utfärdat dem. I Sverige föreslås därför en referensram som ska omfatta kvalifikationer som inte enbart utfärdas inom det offentliga utbildningssystemet. Men enligt förslaget ska detta inte gälla nivå 8 som ska förbehållas den författningsreglerade kvalifikationen på forskarnivå. Något uttömmande skäl för ställningstagandet lämnas inte i promemorian. I dagsläget

finns det enligt vad UKÄ kan överblicka ingen utbildningsanordnare, utöver lärosätena med tillstånd att utfärda examen på forskarnivå, som skulle kunna utfärda en kvalifikation motsvarande denna nivå. Trots detta anser UKÄ att det är mer konsekvent och bättre överensstämmer med intentionerna bakom referensramen att hålla möjligheten för en sådan motsvarandebedömning öppen även för denna nivå. Det förutsätter naturligtvis att den som utfärdar kvalifikationen bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, såsom anges i författningsförslaget. Därutöver bör utbildningarnas kvalitet granskas av en extern organisation. Förutsättningen för att utbildningar ska kunna placeras på nivå 6–8 är således att det finns ett omfattande kvalitetssäkringssystem motsvarande det som används för utbildningar på dessa nivåer inom det offentliga utbildningssystemet.

Viktigt i sammanhanget är också att förtroende finns för nivåplaceringen. Rådet för den nationella referensramen för kvalifikationer ska ge Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) underlag inför beslut om nivå för en kvalifikation. Ledamöterna i rådet utses av MYH efter samråd med berörda myndigheter och organisationer. För att säkerställa förtroendet för nivåplaceringen anser UKÄ att rådets ordförande bör vara extern och inte som föreslås myndighetschefen.

I promemorian anges att kvalifikationer kan vara mycket olika till sin karaktär och att det inte bör vara ett krav att en kvalifikation fullt ut ska uppfylla de *kunskaper*, *färdigheter* och *kompetenser* som är av betydelse för en viss nivå i referensramen. UKÄ ifrågasätter detta resonemang och menar att tyngdpunkten visserligen kan läggas olika på de skilda kriterierna, men att alla kriterier måste uppfyllas för att kvalifikationen ska anses motsvara en viss nivå i referensramen. Det bör därför fordras att de kvalifikationer som utfärdas ska uppfylla samtliga krav som ställs på respektive nivå.

Vidare anges i promemorian att för vissa kvalifikationer, exempelvis inom högskolan, kan nivån på *kunskaper* vara på en högre nivå än nivån på *färdigheter* och *kompetenser*. För kvalifikationer inom exempelvis yrkesutbildning kan det omvända förhållandet gälla. Mot denna bakgrund och för att undvika att det uppstår oklarheter om kvalifikationer inom högskolan och andra utbildningar som placeras på samma nivå, 6–8, föreslår UKÄ ett system som klargör vilken utbildning i Sverige som kvalifikationen härrör från. Exempelvis kan en kvalifikation från en examen vid högskolan förutom nivå 6 ha ett tillägg H, för högskola. En kvalifikation som härrör från utbildning vid yrkeshögskolan 6 Y och en kvalifikation från en branschorganisation 6 B och så vidare. Det ger en tydlig information till enskilda personer, arbetsgivare och utbildningsanordnare. Av vikt kan en sådan upplysning vara då exempelvis den enskilde som gått en utbildning med en kvalifikation på en viss nivå inte per automatik är behörig till fortsatta studier på en utbildning inom en annan utbildningsform. Som nämns i promemorian kan enskilda utbildningsanordnare komma att använda sig av nivåindelningen i sin marknadsföring för att attrahera studenter till sin utbildning. För att stävja att en missvisande information ges, speciellt som begreppet högskola inte är skyddat i Sverige, kan en klassificering som den UKÄ föreslår vara till hjälp.

Överklagande av beslut

I promemorian föreslås att besluten av MYH enligt den föreslagna förordningen bör kunna överklagas. UKÄ tillstyrker detta.

UKÄ vill dock vidga perspektivet och peka på att UKÄ:s beslut om examenstillstånd inte går att överklaga enligt 12 kap. 6 § högskoleförordningen (1993:100). Det vore därför lämpligt att i detta sammanhang föra en diskussion kring problemet att liknande beslut ges olika lösningar.

Kvalitetssäkring

I förslaget anges att granskningen bör kunna ske utifrån ett skriftligt underlag och att ett tillsynsansvar är alltför långtgående. UKÄ anser däremot att ett tillsynsansvar bör finnas då det ger legitimitet åt referensramen hos högskolesektorn och eventuella konkurrerande företag.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern Harriet Wallberg efter föredragning av verksjuristen Caroline Cruz i närvaro av chefsjuristen Christian Sjöstrand, avdelningschefen Annika Pontén, tf. avdelningschefen Viveka Persson och seniora rådgivaren Gunilla Jacobsson. I den slutliga handläggningen har också utredarna Magnus Johansson, Marie Kahlroth och Joakim Palestro deltagit.

Harriet Wallberg

Caroline Cruz